

DE ZUID-AFRIKAANSCH BIJBEL

door Prof. Dr F. W. GROSHEIDE

Het verblijf van Prof. J. D. du Toit, hoogleeraar aan de Theologische School der Gereformeerde Kerken in Potchefstroom, Zuid Afrika, en één der vertalers van den Bijbel in het Zuid Afrikaansch, heeft opnieuw de aandacht gevestigd op de Afrikaansche Bijbelvertaling.

Prof. Du Toit

Toen de Hollandsche kolonisten naar de Kaap trokken, hebben zij uit den aard der zaak ook den Hollandschen Bijbel medegenomen en gelijk in Nederland, zoo kwam en bleef onze Statenvertaling in Zuid Afrika in hooge eere.

Maar er is in Zuid Afrika heel wat gebeurd. Er kwamen niet alleen Hollandsche maar ook Fransche, later ook Duitsche kolonisten. Kaap de Goede Hoop werd Engelsch, daarmede

kwam ook de Engelsche taal als taal der regeering. De Hollandsch sprekende Boeren onderhielden niet langer de aanraking met Nederland. Wel werden later de onafhankelijke Boeren-Republieken gesticht, die weer meer verband zochten en kregen met al wat Nederlandsch was, doch die onafhankelijkheid ging met den Boerenoorlog verloren.

We herinneren slechts heel in het kort aan enkele feiten, die verklaren, dat in Zuid Afrika een eigen taal ontstond, die, alhoewel uit het Nederlandsch voortgekomen en daarop zeer gelijkend, toch ook niet-Nederlandsche elementen bevat en zich in bouw en buiging al meer van het Nederlandsch heeft verwijderd.

De taal van de kerk bleef echter het Nederlandsch en ook de Nederlandsche Bijbel bleef in gebruik. Toch werd het voor velen al moeilijker om dien Bijbel te verstaan. Reeds in 1872 bepleitte de uit Nederland gekomen Pannevis vertaling van den Bijbel in het Afrikaansch. Toen het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap weigerde maatregelen in die richting te nemen, werd het Genootschap van Rechte Afrikaners opgericht, dat ook de zaak der Bijbelvertaling op de agenda plaatste, doch haar niet verder bracht. Men bleef den Nederlandschen Bijbel gebruiken.

Verder kwam de zaak eerst na den Boerenoorlog. Die heeft booze gevolgen gehad, maar óók dit goede, dat sindsdien alle Afrikaners in één staatsverband samenleefden, dat de saamhorigheid werd versterkt en dat een gezond nationalisme ontwaakte. Weliswaar had reeds Ds S. J. du Toit in 1884 gedeelten van den Bijbel in het Afrikaansch vertaald, doch die waren er om allerlei redenen niet in gegaan. Na den Boerenoorlog werd het duidelijk, dat er een Afrikaansche Bijbel komen zou. Van de drie talen, die in Zuid Afrika in gebruik waren, het Engelsch, het Nederlandsch en het Afrikaansch, moest de middelste, die alleen kerktaal en boekentaal was gebleven en juist daardoor voor velen onbegrijpelijk, wel verdwijnen. Nationale overwegingen brachten het Afrikaansch steeds meer naar voren. Zie

ik het goed, dan is dit door den wereldoorlog ten zeerste bevorderd. Nummer één der bezwaren tegen een Bijbel in het Afrikaansch was, dat deze taal plat was, niet geschikt voor heilige zaken. Men bad er niet in en preekte er niet in. Dat zou niet passen. En juist dat is door de meerdere aaneensluiting en het naar voren komen van een jongere generatie gedurende den wereldoorlog anders geworden. Men voelt het zoo niet meer aan. En behalve enkele ouderen preeken alle predikanten in de Hollandsche kerken thans in het Afrikaansch.

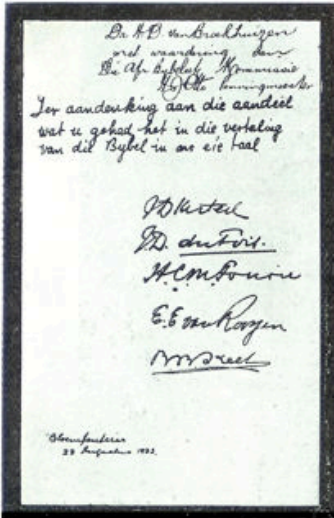
Ik sprak daar van Hollandsche Kerken. Hier ligt een ander bezwaar. Er zijn in Zuid Afrika drie Hollandsche of Afrikaansche Kerken, gelijk ze in tegenstelling met de Engelsche gewoonlijk worden genoemd De grootste is de Nederduitsch Gereformeerde Kerk, die haar seminarie te Stellenbosch heeft. Veel kleiner zijn de Gereformeerde Kerken met hun opleidingsschool te Potchefstroom. Terwijl bovendien in Transvaal ook nog de Hervormde Kerk bestaat. De verhouding tusschen deze drie Kerken is vaak geweest, gelijk die menigmaal tusschen verschillende Kerken is. Maar men was in geheel Zuid Afrika zoozeer overtuigd van de noodzakelijkheid eener vertaling van den Bijbel in het Afrikaansch, dat de handen ineem werden geslagen en de vertaling van het begin af zaak der drie Kerken werd. En dat betrof de drie kerkelijke provincies, De Kaap, Oranje Vrijstaat en Transvaal.

1 Sept. 1920 werd te Bloemfontein de eerste vergadering gehouden van de Commissies door de drie kerken benoemd en in die vergadering zijn de hoofdlijnen, die bij de vertaling moesten worden gevolgd, getrokken. Men besloot zich zoo nauw mogelijk aan te sluiten bij den Staten-bijbel, maar toch ook den grondtekst te raadplegen. Met name daar, waar een geheel van het Nederlandsch afwijkend Afrikaansch woord zou moeten worden gebruikt.

Aanvankelijk was Prof. Dr B. B. Keet van Stellenbosch aangezocht om met Prof. J. D. du Toit van Potchefstroom de leiding der vertaling op zich te nemen. Toen Prof. Keet geen verlof kon krijgen om zich een jaar vrij te maken, is in zijn plaats uitgenoodigd Prof. Dr Kestell van Grey Universiteitscollege te Bloemfontein. Deze nam de benoeming aan en trad op als voorzitter der commissie, tevens hoofdvertaler van het Nieuwe Testament. Hoofdvertaler van het Oude Testament werd Prof. du Toit, die ter zijde werd gestaan door den Hervormden Ds N. C. M. Fourie van Johannesburg. De hoogleeraren Keet en E. E. van Rooyen hebben voorts aan de vertaling medegewerkt, zoodat er vijf eigenlijke vertalers waren. Dan zijn er twee commissies van herzieners benoemd, één voor het vertalen, en één voor de taal. Eindelijk heeft Prof. Dr C. van Gelderen,

Handschrift van Prof. Du Toit, uit een brief aan Prof. Besselaar

Verkleinde reproductie van de opdracht in den Bijbel, aangeboden aan Z.Exc. Dr Van Broekhuizen.

hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, een aantal maanden in Zuid Afrika vertoefd om den vertalers van het Oude Testament van raad te kunnen dienen. De vertalers zijn ten deele vrijgesteld van allen anderen arbeid en hebben in de eenzaamheid gewerkt, waardoor de moeilijke arbeid zeer is opgeschoten.

Moeilijk was het werk. Want men moest den Bijbel vertalen in een nog jonge taal, die slechts weinig letterkunde bezat, allerlei woorden miste. Bovendien is het Afrikaansch arm aan vormen, wat met name bij het vertalen uit het Grieksch groote moeilijkheden geeft.

Daar stond één groot voordeel tegenover. Prof. du Toit, meer bekend als Totius, is een dichter, een taal-kunstenaar en een geleerde. Een zeldzame combinatie, één, die voor het overzetten van den Bijbel van het allergrootste belang is. Het heeft onder Gods zegen zeer mogen bijdragen tot het slagen van de Afrikaansche Bijbelvertaling.

De vertaling kwam gereed en werd gedrukt door het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap. 27 Mei 1933 kwam de eerste zending Afrikaansche Bijbels te Kaapstad aan. 1 Juni daaropvolgende werd de eerste kist met Bijbels in het magazijn van het Bijbelgenootschap te Kaapstad plechtig geopend. Ds Roome haalde den eersten Bijbel uit de kist, hield een toespraak en liet zingen: God heeft ons Zijn Woord gegeven, 't Woord van God blijft eeuwig waar. Daarna werd gesproken door Prof. Van Rooyen en Ds C. W. du Toit. Op Zondag 27 Augustus 1933 is in geheel Zuid Afrika een Bijbeldag gehouden. Te Pretoria stelde Ds C. D. Murray namens de drie kerken een exemplaar ter hand aan Generaal Hertzog, den eersten minister. Te Bloemfontein waren de vijf vertalers aanwezig. Op Robertshoogte, het hoofdkwartier van het leger, nam Generaal J. Kemp een exemplaar in ontvangst. Overal heerschte groote vreugde en dankbaarheid. — De Afrikaansche vertaling is er spoedig ingegaan. Op de eerste zending moest spoedig een tweede en een derde volgen en binnen drie maanden waren er honderdduizend verkocht.

Toch hebben zich ook nog wel enkele moeilijkheden voorgedaan. Er bleken drukfouten te zijn ingeslopen. Tijdens het afdrucken van den Bijbel is verandering in de spelling aangebracht, waarmede slechts ten deele rekening kon worden gehouden. Dan ontbrak er hier en daar wat aan de punctuatie. Ook is er kwestie over het gebruik van enkele woorden als *vir* en *aan* en over de voornaamwoorden, waarmede men aanspreekt, de dubbele ontkenning, en zoo meer.

Het zal niemand verwonderen, dat er nog wat te wenschen over is gebleven. Geen menschenwerk is volmaakt. De hoofdzaak is, dat het Afrikaansche volk een Bijbel heeft, die het verstaat. En dat die Bijbel er wonder snel is ingegaan.

Mond- en klauwzeer

Sedert half September wordt, zooals men uit de dagbladen weet, ons land geteisterd door een uitgebreide epidemie van mond- en klauwzeer. „Tongblaar” noemt de boer deze ziekte. De koeien liggen lusteloos in de weide, de gezwollen tong hangt uit den bek, slijmdraden geven het dier een onsmakelijk kwijlend uiterlijk, en als het dier loopt, gaat het moeizaam. Het beest eet niet of nauwelijks, vermagert, geeft veel minder melk, en, al genezen de meeste zieke koeien wel, vaak gaat er toch een dood. Ontstekingsverschijnselen in den bek, aan de hoeven en vaak ook aan de uiers, ziedaar het symptomenbeeld van deze ziekte in het kort. De ziekte is buitengewoon besmettelijk, vandaar het epidemisch karakter. De oorzaak moet dus wel, als bij andere besmettelijke ziekten, een bacterie zijn. Alleen, men is er nog niet in geslaagd deze te ontdekken, en misschien lukt dat ook wel nooit. Althans, de beroemde bacterioloog Löffler heeft aangetoond, dat we in dit geval met een z.g. „filtreerbaar virus” te doen hebben, en dat wil zeggen, dat de veronderstelde bacterie te klein is, om door een microscoop waargenomen te worden. Ook een doeltreffende behandeling schijnt nog niet gevonden te zijn, en de voorbehoedende maatregelen, die bestaan in isolatie van het zieke vee (een biljet bij den ingang van boerderij en besmette landerijen), een verbod van vervoer van ziek vee, ontsmettingsmaatregelen op de boerderij, enz. hebben een snelle uitbreiding van de ziekte niet kunnen tegenhouden. Alles met elkaar een extra schadepost voor onze toch reeds door de tijdsomstandigheden zoo zwaar getroffen veeteelt.

Mond- en klauwzeer is bij uitstek een runderziekte. D.w.z. het rund is er in bijzondere mate gevoelig voor. Maar niet het rund alleen kan deze ziekte krijgen. Hoewel in mindere mate kan zij ook varkens, schapen, geiten en..... menschen aantasten. En menig bezorgde moeder heeft in dezen tijd, als zij bij haar kinderen een ontsteking in den mond waarnam, zich afgevraagd: zou het geen mond- en klauwzeer zijn? Welnu, het antwoord op deze vraag moet luiden: het kan wel, maar in den regel is er met de koeienziekte géén verband. Laat ons eens zien, hoe het vraagstuk van mond- en klauwzeer bij den mensch er uitziet.

Reeds in het jaar 1765 stelde de Fransche arts Sayer een epidemie van mond- en klauwzeer vast bij kloosterlingen, die zich met veeteelt bezig hielden, en onder wier veestapel de ziekte was uitgebroken. En sindsdien is uit talrijke gevallen gebleken, dat menschen de ziekte inderdaad van het dier kunnen overnemen. In de eerste plaats door direct contact met het zieke vee. Op deze wijze zullen dus vooral menschen uit den boerenstand kunnen worden aangetast. Maar ook langs indirecten weg is besmetting mogelijk, n.l. door het drinken van ongekookte of ongepasteuriseerde melk van zieke koeien afkomstig. Immers, zooals we al vertelden, niet zelden komen ziekelijke verschijnselen — blazen, puisten, zweren — ook aan de uiers voor. De melk kan dus licht besmet raken. Daar staat echter tegenover, in de eerste plaats, dat de bevattelijkheid van den mensch voor deze ziekte niet buitengewoon groot is. Niet ieder dus, die besmette melk drinkt, krijgt de ziekte. Ook is genoegzaam bekend, dat de huidige epidemie van mond- en klauwzeer onder het vee niet